

Література:

1. Буряк П.Ю. Формування і надання інформації про фінансові ресурси підприємства / П.Ю.Буряк // Фінанси України. – 2006. – № 10 – С.123-128.
2. Бутинець Ф.Ф. Альфа і омега бухгалтерського обліку або моя болісна не сповідь: [монографія] / Ф.Ф. Бутинець Житомир: ПП “Рута”, 2007. – 328 с.
3. Васільєва Л.М. Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті. Навчальний посібник / Л.М. Васільєва, Н.В. Бондарчук, О.П. Бондарчук. – Дніпропетровськ: Вид-во «Свідлер А.Л.», 2010. – 232с.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік. Підручник / С.Ф. Голов. – К.: Лібпа, 2004. – 704с.
5. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами / С.Ф. Голов, В.М.Костюченко. – К.: Екаутінг, 2000. – 384с.
6. Костюченко В.М. Консолідована фінансова звітність : міжнародний досвід та практика України: навчально-практичний посібник / В.М. Костюченко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 528с.
7. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: [монографія] / Н.М. Малюга. – Житомир: ЖДГУ, 2005. – 548 с.
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів» [Електронний ресурс]/ Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/document/92418/МСБО_1.pdf
9. Нападівська Л.В. Управлінський облік / Л.В.Нападівська –К.:Книга, 2004. – 544 с.
10. Нападівська Л.В. Управлінський облік: значення та застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин / Л.В. Нападівська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 8–9 – С.79–93.
11. Остап’юк М.Я. Історія бухгалтерського обліку. Навч. посібник / М.Я. Остап’юк, М.Р. Лучко, Й.Я. Даньків. – К.: Знання, 2005. – 276с.
12. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством / В.В. Сопко. – К.:КНЕУ, 2006. – 526 с.

УДК 336.2:330.342.146.009

ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ В РЕГУЛЮВАННІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Борисова І.С., к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія

Розглядається використання фінансового механізму та його вплив щодо управління фінансами держави в умовах ринкової економіки. А також застосування фінансового механізму у поєднанні взаємовпливу усіх його елементів на процес відтворення у формі методів, інструментів і важелів у межах нормативно-правового забезпечення з метою соціально-економічного розвитку суспільства.

The use of financial mechanism and his influence is examined in relation to the financial management of the state in the conditions of market economy. And also application of financial mechanism in combination of vzaemovplivu of all his elements on the process of recreation in form methods, instruments and levers, within the limits of normatively legal providing with the purpose of socio-economic development of society.

Постановка проблеми. Фінанси як об’єктивна економічна категорія існують незалежно від волі людей і є інструментом впливу на виробничо-торговельний процес суб’єктів господарювання, цей вплив здійснюється через фінансовий механізм. Основним вектором такого впливу є взаємовід-

носини держави, яка виробляє й реалізує фінансову політику, із суб'єктами господарювання, що забезпечують виробництво ВВП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сформульована нами проблема досліджується у наукових працях відомих іноземних і вітчизняних учених-економістів, таких як Л.І. Абалкін, І.Т. Балабанов, П.Г. Бунін, Я. Корнаї, В.А.Медведев, С.Я. Огородник, Г.Х. Попов, Р.С. Сайфулін, Е. Ульст, А.А. Чухно, В.М. Федоров, С.С. Шаталін та ін. Досвід розвитку економіки в умовах ринку в багатьох зарубіжних країнах підтверджує, що стабільність економічного зростання й підвищення суспільного добробуту потребують постійного вдосконалення фінансового механізму в кожній із його складових. Економічною наукою завжди здійснювався пошук найефективніших норм і методів удосконалення фінансового механізму, і в більшості наукових джерел він одержав назву системи макроекономічного регулювання.

Відаючи належне результатам проведених наукових досліджень, варто зауважити, що значна кількість питань стосовно використання фінансового механізму в умовах ринку залишається до кінця не висвітленою й потребує теоретичного й практичного вирішення.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття сутності практичного використання фінансового механізму безпосередньо пов'язане з цілеспрямованою діяльністю держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан управління розвитком економіки України забезпечується шляхом поєднання ринкового саморегулювання та системи державного регламентування ринкових відносин. Ринок самостійно регулює розвиток суб'єктів господарювання та виробництво товарів і сфери послуг на основі взаємодії елементів ринкового механізму: попиту, пропозиції та ціни. Система державного регламентування доповнює ринкове саморегулювання, спрямовуючі його на досягнення цілей та завдань, визначених економічною політикою уряду.

Фінансовий механізм – найважливіша частина господарського механізму. Він являє собою систему фінансових важелів, що забезпечують організацію, планування і стимулювання використання фінансових ресурсів. До структури фінансового механізму входять п'ять взаємозалежних елементів: фінансові методи, фінансові важелі, фінансові стимули, фінансові санкції, нормативно-правове забезпечення.

Практичне використання фінансового механізму безпосередньо пов'язане з цілеспрямованою діяльністю держави щодо управління фінансами. Управління містить у собі ряд функціональних елементів: прогнозування, планування, оперативне управління, регулювання і контроль. Усі ці елементи забезпечують проведення фінансової політики в поточній діяльності державних органів, юридичних осіб і громадян.

Слід враховувати, що фінансовий механізм за ринкових умов потребує чіткої взаємодії всіх його складових. Серед них немає таких, якими можна було б знехтувати чи застосувати без взаємозв'язку з іншими складовими. Разом із тим деякі складові цього механізму можна вважати вихідними. Це,

зокрема фінансове планування й прогнозування. Саме за його допомогою залучаються інші структурні елементи фінансового механізму.

Ефективність фінансового механізму залежить від цілеспрямованого вибору фінансових інструментів та дієвості їх впливу на окремі сторони соціально-економічного розвитку.

Загальновідомо, що матеріальну основу фінансів становлять фінансові ресурси. Їхній обсяг служить фінансовим потенціалом економічних суб'єктів і створює відповідні умови для їхнього розвитку.

Головним джерелом поповнення фінансових ресурсів є обсяг реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у грошовому виразі, який визначається за чинними цінами. Узагальнено що до цін на товари (товари, роботи, послуги) входять три елементи: собівартість реалізованої продукції й невиробничі операційні витрати, податки та відрахування до позабюджетних фондів, чистий прибуток. Інтерес до зазначених складників ціни з боку фінансового механізму на макро- і мікроекономічному рівнях неоднозначний.

Для фінансового механізму на макроекономічному рівні важливим є такі складники ціни, як податки і відрахування до позабюджетних фондів та собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) до визначення податку на прибуток. Дія фінансового механізму на мікроекономічному рівні спрямовується на такі елементи ціни, як собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) і невиробничі операційні витрати та чистий прибуток. Якщо на макроекономічному рівні функціонування фінансового механізму відбувається під безпосереднім впливом фінансової політики держави, то на мікроекономічному рівні він відображає економічну діяльність апарату управління суб'єктів господарювання.

Один із важливих напрямів державної політики в промислово розвинених державах і країнах Східної Європи – це структурна перебудова економіки, яка передбачає випередження розвитку ресурсозберігаючих галузей і послуг, що забезпечує зниження потреби в матеріально-сировинних ресурсах та інших витратах. У розвинених капіталістичних країнах створюються так звані інформаційні суспільства, де у валовому національному продукті починає переважати частка високотехнологічної продукції при нижчих витратах матеріальних ресурсів.

Наприклад, в Японії склалася наступна цільова спрямованість інвестицій: не менше 30 % їх виділяється на розширення виробничих потужностей, 20 % – на засоби автоматизації і 8-10 % – на економію сировини, матеріалів і енергії. Уряд Тайваню надає промисловим підприємствам низьковідсоткові кредити на придбання енергозберігаючої техніки і устаткування як в країні, так і за кордоном, виділяючи на ці цілі інвалютні кошти. Створений спеціальний урядовий фонд для фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у галузі енергозберігаючих технологій в державному і приватному секторах.

У Кореї заснований бюджетний фонд для кредитування підприємств, які впроваджують ресурсозберігаючі технології. Уряд також надає пільгові позики на оновлення енергетичних установок. У Японії держава фінансує не

менше 25-30 % вартості енергозберігаючих заходів господарських організацій. У США і Великій Британії власники будинків або орендарі житла можуть отримати безвідсоткові позики на перебудову будівель і купівлю устаткування в цілях економії енергії відповідно до рекомендацій, підготовлених кваліфікованими фахівцями державних агентств або компаній з розподілу електроенергії та газу.

Сукупність методів реалізації на практиці елементів ресурсозбереження становить методологічну основу формування фінансової політики держави. За допомогою певних важелів і стимулів, ця політика впроваджується у життя.

Так, для дієвості ресурсозбереження в США прийнятий ряд законів. Наприклад, Закон «Про зниження енергоємності продукції, що випускається», яким введений високий податок на фірми, що випускають промислову продукцію вище встановленого в США рівня енергоспоживання. Розроблена національна енергетична стратегія, реалізація якої дозволить знизити витрату енергії на одиницю внутрішнього національного продукту до 2000 р. на 12 %, а до 2010 р. – на 20 %.

Останніми роками перед багатьма країнами постає питання про необхідність посилення регулюючої ролі держави щодо сільськогосподарського виробництва. Основними важелями державного регулювання вважаються:

- цінове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції;
- система оподаткування;
- кредитно-фінансовий механізм;
- антимонопольна політика;
- регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- спеціальні цільові програми.

Застосування цих важелів у різних країнах здійснюється по-різному. Якщо, наприклад, для країн колишнього СРСР характерна державна підтримка слабких неприбуткових господарств, то в США підтримку дістає ефективне високотоварне виробництво (близько половини субсидій отримують 15 % великих фермерських господарств). В Італії державне регулювання сільськогосподарства (точніше – „втручання”, адже Конституція використовує саме цей термін) можливе щодо розмірів земельних ділянок, режиму сільськогосподарських земель, їх поліпшення та перетворення, а також надання допомоги дрібним і середнім землевласникам.

До речі, для країн Західної Європи характерним є не стільки внутрішнє державне регулювання відносин у сільському господарстві, скільки регулювання на рівні Європейського Союзу. Єдина аграрна політика країн ЄС стосувалася перш за все регулювання експорту та імпорту. Передбачено, наприклад, стягнення спеціальних платежів при імпорті в країни ЄС зернових культур; введена система імпортних та експортних ліцензій на торгівлю яловичиною, зерновими, молоком і молочними продуктами за межі ЄС; передбачена виплата різниці між світовими цінами та цінами Союзу. Більш високі ціни, порівняно зі світовими, встановлюються з метою підтримки своїх това-

ровиробників, однак це стало обтяжливим для бюджету ЄС та окремих його членів. Тому нещодавно переглянуто сільськогосподарську політику Союзу. Спільна сільськогосподарська політика, ССП (Common Agricultural Policy, CAP) – одна з найважливіших і найвитратніших сфер діяльності ЄС (понад 40 % бюджету ЄС). Спроби змінити систему і обмежити витрати на ССП робилися регулярно, та радикальна реформа почалася тільки на початку 2000-х років; суттєвим стимулом для неї послужили вступ до ЄС десяти нових членів і подальша лібералізація світової торгівлі в рамках СОТ. Головні засади реформування ССП закладені в «Програмі 2000», йдеться про обмеження витрат і зміщення акцентів на безпеку харчових продуктів, розвиток села та збереження довкілля. На заміну дотацій на виробництво поступово запроваджують прямі виплати фермерам, як форму допомоги і засіб заохотити сільгоспвиробників дотримуватись харчових та екологічних норм.

З метою зменшення дотації аграрному сектору та припинення збільшенню бюджетних коштів на дотації сільськогосподарським товаровиробникам були змінені квоти на окремі види продукції, введені фінансові санкції за перевиробництво окремих продуктів тощо. Таким чином, здійснився перехід від цінової підтримки виробництва та експортних дотацій до прямої підтримки безпосередньо фермерів, що пов'язано зі скороченням використання виробничих факторів (землі, худоби) і передчасним виходом на пенсію.

Управління із застосуванням фінансового механізму може досягти необхідного результату лише за поєднання доцільно спрямованого взаємовпливу всіх його елементів на процес відтворення. Для цього він повинен відповідати таким вимогам, як:

- а) спрямованість кожного елементу фінансового механізму на виконання властивого йому навантаження;
- б) спрямована дія всіх елементів фінансової системи на процес відтворення з метою отримання передбаченого обсягу фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства;
- в) спрямування дії елементів фінансового механізму, що забезпечує інтереси всіх суб'єктів фінансових відносин;
- г) зворотній зв'язок елементів фінансового механізму різних вертикальних і горизонтальних рівнів;
- д) своєчасність реакції елементів фінансового механізму вищого рівня на зміни, що відбуваються під впливом елементів нижчого рівня.

Фінансовий механізм як система доцільно спрямованих заходів впливу на процес відтворення у формі методів, інструментів і важелів у межах нормативно-правового забезпечення з метою соціально-економічного розвитку суспільства – це цілісність, властивості якої виявляються лише за спільної взаємодії її елементів. Із закону цілісності системи випливає, що внаслідок взаємодії елементів фінансового механізму, котрі створюють систему, з'являються нові якості, яких не можна отримати простою сукупністю окремих його елементів.

Організаційна будова фінансового механізму, на нашу думку, має наступну структуру. На першого (визначального) рівні діють фінансові методи.

Функціонування фінансової системи на другому рівні забезпечують фінансові важелі.

Діапазон дії методів, стимулів і важелів фінансового механізму обмежений нормативно-правовою регламентацією.

Цілеспрямований вплив фінансового механізму на процес відтворення забезпечується вертикальною й горизонтальною координацією його елементів. Вертикальна координація здійснюється за допомогою елементів вищого рівня (фінансові методи), рознесених елементами нижчого рівня (фінансових важелів), які безпосередньо конкретизують їх дієвість за певними елементами механізму. Горизонтальна координація, що забезпечується саморегулювальною налаштованістю кожного елементу на виконання властивого лише йому навантаження, узгоджує дії безпосередньо не пов'язаних між собою елементів фінансового механізму за вертикальним рівнем та елементів, що належать до різних вертикальних рівнів.

Ефективність фінансового механізму залежить від цілеспрямованого вибору фінансових інструментів та дієвості їх впливу на окремі сторони соціально-економічного розвитку.

Фінансовий механізм передбачає комплексну взаємодію фінансових методів і фінансових важелів, за допомогою яких забезпечується оптимальні параметри формування фінансових ресурсів та максимальна ефективність їх використання для забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства.

Висновки. В управлінні фінансовим механізмом важливим є те, що за його допомогою вирішуються різні проблеми, які періодично виникають у суспільстві. Звичайно, фінансовий механізм має реагувати на існуючі проблеми і сприяти їх вирішенню, та все ж головна його мета полягає в тому, щоб не допускати виникнення, а тим більше, загострення проблем. Вивчення досвіду ресурсозберігаючої політики в промислово розвинених державах і країнах Східної Європи говорить про те, що в основі позитивних результатів у галузі економії матеріально-сировинних ресурсів лежить довгострокова ресурсозберігаюча політика.

Головне завдання фінансового механізму полягає у забезпеченні узгодження інтересів держави з інтересами суб'єктів господарювання, що здійснюють виробництво валового внутрішнього продукту. З допомогою фінансового механізму забезпечується розподіл створеного у суспільстві ВВП на частини, одна з яких спрямовується до державного бюджету, а друга залишається у безпосередніх виробників. Саме таким шляхом держава стимулює або стримує виробництво окремих видів продукції та їх реалізацію, відповідно, впливаючи на обсяг ВВП.

Література:

1. Артус М.М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки / Артус М.М. // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 54-60.
2. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. [Вступ до фінансової науки] / Пер. з нім. С. І. Терещенко та О. О. Терещенка; Передмова та наук. редактування В. М. Федосова. – К.: Либідь. – 2000. – 488 с.

3. Гречко О. Теоретичні аспекти фінансового механізму державного регулювання економіки / Гречко О. // Наука молода. – 2004. – № 4. – С. 45-52.
4. Кириленко В. Складові елементи структури фінансового механізму державного управління / Кириленко В. // Наука молода. – 2008. – № 9. – С. 23-30.
5. Максимова Л.П. Вплив системи податкового регулювання на конкурентоспроможність вітчизняної економіки / Максимова Л.П., Федорченко Д.С. // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 58-59.
6. Мельник В.М. Використання податкових інструментів в умовах становлення ринкової економіки / Мельник В.М., Кошук Т.В. // Фінанси України. – № 2. – С. 46-57.

УДК 338.012

ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Сагун А.Ж., к.е.н., доцент

Херсонський державний аграрний університет

Севрюкова С.М., викладач

Новокаховський гуманітарний інститут ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Розглянуті теоретичні та практичні аспекти формування та розвитку галузевих ринків, пов'язаних з глобалізацією економіки з урахуванням сучасних тенденцій розвитку тієї чи іншої сфери.

Theoretical and practical aspects of formation and development of the industry markets associated with globalization of the economy with current trends in a particular area.

Постановка проблеми. Важливим завданням сучасного стану розвитку національної економіки є відродження внутрішнього ринку як головного чинника економічного зростання. Базовими у ринкових системах є галузеві ринки, які виступають складовою частиною всіх типів ринку. Сталий розвиток економіки України у середньо- та довгостроковій перспективі можливий за умови ефективного функціонування галузевого ринку. Це зумовлено тим, що на ньому формуються грошові доходи домогосподарств, підприємств, органів державної влади, задовольняється їх платоспроможний попит на вітчизняні та імпортовані товари, послуги. На зовнішньому ринку суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності отримують доходи від експорту продукції, які у кінцевому підсумку спрямовують на внутрішнє споживання. У розвинутих країнах світу переважна частина грошових доходів домогосподарств, підприємств, органів державної влади формується на галузевих ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий досвід у вивченні проблем формування та розвитку галузей і ринків знайшло відображення в працях Ф. М. Шерера і Д. Росса, М. Портера, Р. Коха, Г. Мінцберг та ін. Слід зазначити, що важливий внесок у розвиток зазначеної проблеми зробили такі вітчизняні вчені, як В.Геєць, О.Михайленко, О.Пустовойт, П.Саблук, В.Точилін, О.Шпичак та ін. Основна увага у їх працях приділена формуванню ефективних механізмів внутрішнього ринку України. Разом з тим, поглибленого дослідження вимагають концептуальні засади формування та функціонування саме галузевого ринку, їх удосконалення з огляду на сучасні зміни світової та національної економіки.